

Zelfzuchtige opstand van een vreemde dictator en zijn vrouw

THEATER UBU

★★★★★

Overrompend acteerwerk en originele momenten in voorstelling van Sebastian Nübling.

ESSEN Geen groter contrast denkbaar dan tussen de sfeer van vóór de staatsgreep en die van erna. Het begint allemaal zo sereen; er klinkt stemmige muziek, keurig geklede personages kwijten zich geconcentreerd van hun taak, deze kleine wereld lijkt een oase van zorgvuldig geconstrueerde rust.

Beheersing, verstilling, herhaling, in deze 'proloog' van de voorstelling *Ubu* overheerst een gevoel dat je in eerste aanleg zou toedenken aan de

Zwitserse regisseur Christoph Marthaler. Maar dan.

Dan is daar de staatsgreep van een personage genaamd Ubu, dan breekt de pleuris uit, en dan wordt er zo ongelooflijk heftig-fysiek gespeeld dat je alsnog begrijpt waarom de Duitse regisseur Sebastian Nübling (1960) naam heeft gemaakt met een dergelijke stijl. Hij staat nu voor de acteurs van Toneelgroep Amsterdam en Schauspiel Essen; een nieuwe co-productie als onderdeel van het project NL-RUHR waarmee Nederland een bijdrage levert aan het zogenoemde Culturele Hoofdstadjaar Ruhr 2010.

Deze *Ubu* is gebaseerd op *Ubu Roi* van de Fransman Alfred Jarry (1873-1907), en op een nieuwe tekst van de Britse schrijver Simon Stephens (1971). Was Jarry's verhaal in eerste

aanleg een enigszins absurdistisch relaas over een losgeslagen griezel die zijn omgeving terroriseert, gaande de geschiedenis (waarin dictators hun ondenkbare dingen deden) werd deze *Ubu* alleen maar geloofwaardiger. Stephens laat hem voorkomen voor een internationaal tribunaal.

Aan Nübling de taak dit tot een geheel te smeden, samen met een gezelschap dat ook nog niet eerder een geheel vormde. Hij slaagt daar wonderwel in. *Ubu* is een vitale, soms onnavolgbaar maffe voorstelling die (schijnbaar terloops) commentaar levert op de herkenbare drama's uit de recente geschiedenis van geweld, dictatorschap, willekeur, en onmacht van de instituties om in te grijpen.

Niet altijd lukt het, soms loopt de voorstelling uit de rails; sommige stukken zijn nog te lang uitgesponnen, scènewisselingen kunnen hier en daar strakker of minder geforceerd. Maar daar staat bij vlagen overrompend acteerwerk en een reeks originele en verrassende momenten en vondsten tegenover, die je keer op keer innemen voor dit bijzondere project.

Ubu wordt gespeeld door de Zwitserse acteur Nicola Mastroberardino -speels, vreemd, en met een waanzinnige lichaamsbeheersing; zijn vrouw is Frieda Pittoors, die er qua absurdisme ook wat van kan. Zij zijn samen de spil van een opstand die is geboren uit zelfzuchtige motieven en die uitmond in terreur en massamoord.

De rest van het ensemble zet overtuigend zowel daders als slachtoffers neer, in een adembenemend tempo, ook in taal. Bestaat TA al uit Vlamingen en Nederlanders, ook in Schauspiel Essen verenigen zich meerdere nationaliteiten en in *Ubu* spreken ze soms elkaars, soms hun eigen en dan weer een andere taal - door elkaar. Klinkt als gedoe, op toneel werkt het.

Het tweede deel, wanneer *Ubu* voor het tribunaal moet verschijnen, is minder spectaculair, in vergelijking met het voorgaande voor je gevoel soms zelfs een beetje sloom. Maar ook hierin zitten sterke gedeeltes.

Voor de première straks in Amsterdam wordt er nog gekeken wat er moet worden aangepast voor het Nederlandse publiek. Niet echt veel, zou je denken. Hier en daar wat strak trekken en klaar.

Karin Veraart

Vitaal: Nicola Mastroberardino en Frieda Pittoors in *Ubu*. Foto Jan Versweyveld

Nederland belangrijkste partner RUHR.2010

In januari is in Essen het startsein gegeven voor de 25ste editie van de Europese Culturele Hoofdstad. In 2010 draagt het Ruhrgebied een jaar lang deze titel. Bij meer dan honderd verschillende projecten tijdens RUHR.2010 zijn Nederlandse kunstenaars betrokken. Al deze activiteiten en projecten zijn gebundeld onder het motto: NL-RUHR. Daarmee is Nederland het belangrijkste partnerland. Op gebied van de podiumkunsten is naast Toneelgroep Amsterdam bijvoorbeeld ook de Rotterdamse Schouwburg present, het Koninklijk Concertgebouworkest, Janine Jansen en Conny Janssen Danst. Zie: nl-ruhr.de

Ubu van Alfred Jarry en Simon Stephens. 16/4, Grillo Theater, Essen, Nederlandse première: 2 mei, Stadsschouwburg Amsterdam.